

Till

Statsrådet Anna Ekström, Utbildningsdepartementet (u.registrator@regeringskansliet.se)
Generaldirektör Anders Söderholm, Universitetskanslersämbetet (registrator@uka.se)

Nätverk för samordning av uppföljning, utvärdering och analys av högskolans verksamhet

Sveriges nationella system för kvalitetssäkring av högre utbildning och forskning har utvecklats i mycket positiv riktning under det senaste decenniet. Lärosätenas egna kvalitetssystem har stärkts och Universitetskanslersämbetets (UKÄ:s) och Vetenskapsrådets (VR:s) granskningar är bättre koordinerade såväl sinsemellan, som med lärosätenas eget kvalitetsarbete. Det är en följd av förbättrad dialog mellan alla berörda aktörer. Det är därför förvånande och beklagligt att UKÄ:s förslag till myndighetsnätverk¹ går i motsatt riktning.

Universitetskanslersämbetet (UKÄ) har på uppdrag av regeringen inrättat ett nätverk för myndigheter som "följer upp och utvärderar forskning och utbildning" med syfte att "skapa en överblick över vilka uppföljningar, utvärderingar och andra analyser som genomförs, identifiera samarbetsmöjligheter, undvika överlappningar samt bidra till ökad kvalitet och effektivitet. Nätverket ska även bidra till att organisera samordning med berörda myndigheter utanför högskoleområdet och tillgängliggöra information."²

SUHF ställer sig helt bakom själva initiativet. Lärosätena är underkastade en stor uppgiftslämnarbyrå kopplat till utvärdering och återrapportering och alla försök att minska den är lovvärda. Samordning mellan alla berörda aktörer är dessutom A och O för att uppföljning och utvärdering ska bidra till förbättring och utveckling. Det bidrar till att den uppföljning och utvärdering som sker är relevant och komplementär samt till viktigt kunskapsutbyte. Det minskar belastningen på lärosätena, gör den information som inhämtas mer användbar för alla samt bidrar till resurseffektivisering för alla parter. Av det skälet är det förvånande att de största aktörerna på området, lärosätena själva, inte ingår i nämnda nätverk. Lärosätena ifrågasatte det förhållandet i samband med UKÄ:s utformning av nätverket, men vann dessvärre inget gehör.

Det resulterade i att det nätverk som nu kommer att inrättas har en grundläggande svaghet som försvårar effektiv samordning – de största och viktigaste aktörerna saknas. Utöver det analys- och uppföljningsarbete som sedan länge genomförs vid lärosätena, bedriver lärosätena numera själva en omfattande intern gransknings-/utvärderingsverksamhet. Det är en följd av förändringen av det nationella kvalitetssystemet 2017, vilken medförde högre förväntningar på lärosätenas eget kvalitetsarbete. Idag står lärosätena för den övervägande delen av den utvärdering som sker av

¹ Nätverk för samordning av uppföljning, utvärdering och analys av högskolans verksamhet
Rapportering av ett regeringsuppdrag. Rapport 2022:10. Utgiven av Universitetskanslersämbetet 2022.

högre utbildning och forskning, ofta med anlitan­de av externa granskare. Samma utveckling ses internationellt.

Under samma period har svenska lärosäten erfarit en mycket positiv utveckling i sin relation till UKÄ. Lärosätenas dialog med HSV/UKÄ har gått från att vara mycket begränsad i omfattning och värde, eller direkt problematisk, till att vara kontinuerlig och konstruktiv. Dialogen har handlat om *planering och utveckling* av de delar av det nationella kvalitetssystemet för högre utbildning som UKÄ svarar för. Det har skett ett utbyte av kunskaper och erfarenheter av utvärderingsarbete, diskussioner om vad som kan fungera ute på lärosätena, och planering för att inte konkurrera med/ö­verlappa lärosätenas interna kvalitetsarbete. Lärosätena har inte minst bidragit med kunskap vad som skulle kunna vara till konkret nytta för utvecklingen av forskningens och utbildningens kvalitet. Dialogen har höjt kvaliteten på granskningarna, ökat legitimiteten för dem ur lärosätenas perspektiv och medfört bättre resursanvändning.

Allt detta har skett med bibehållande av UKÄ:s integritet som granskande myndighet. UKÄ har hela tiden fattat självständiga beslut och lärosätenas inflytande har upphört i detsamma som granskningarna har gått in i skarpt läge. Motsvarande utveckling har därefter skett i relation till VR och deras forskningsutvärderingar, med samma goda resultat. Det naturliga och önskvärda skulle därför vara att fortsätta med – och utvidga – denna myndighetssamverkan till att omfatta dialog med fler berörda myndigheter.

UKÄ:s myndighetsnätverk ska visserligen inkludera fler myndigheter, men utesluter samtidigt lärosätena. Detta faktum gör det avsevärt svårare att uppfylla nätverkets mål:

2. Nätverkets mål

UKÄ gör bedömningen att:

- 2.1 Nätverkets aktiviteter leder till färre överlappningar, en minskad uppgiftslämnar­börda vid högskolan och en ökad effektivitet i den uppföljning, utvärdering och analys som genomförs av högskolans verksamhet.
- 2.2 Nätverket bidrar till erfarenhetsutbyte och ömsesidigt lärande om arbetsmetoder och processer för uppföljning, utvärdering och analys.
- 2.3 Nätverkets aktiviteter leder till ökad träffsäkerhet och högre kvalitet i den uppföljning, utvärdering och analys som genomförs av högskolans verksamhet.
- 2.4 Nätverkets aktiviteter bidrar till högre kvalitet i högskolans verksamhet.
- 2.5 Nätverket bidrar till att skapa en samlad kunskapsbild av högskolan.

Enligt UKÄ:s rapport om samverkansnätverket är ett skäl till att utesluta lärosätena att de inte alltid tycker lika och att varje lärosäte därför skulle behöva ha sin egen representant i nätverket, vilket blir ohanterligt. Av det dras slutsatsen att lärosätena ska vara helt orepresenterade i UKÄ:s myndighetsnätverk, medan det enda rimliga hade varit att lärosätena hade varit representerade genom SUHF. SUHF har lång erfarenhet av att förmedla synpunkter som delas av stora delar av sektorn och väljer normalt sett representanter som täcker in bredden av lärosäten inom SUHF. Det är oklart varför inte det skulle fungera i just detta sammanhang.

Ett annat skäl synes vara att granskade myndigheters oberoende skulle kunna vara hotat. Men nätverket är inte av den naturen. Varje myndighet beslutar själv om sina granskningsaktiviteter. Nätverket har inga beslutsfattande mandat. Nätverket är endast till för att skapa överblick, identifiera överlappningar och samordningsvinster och möjliggöra erfarenhetsutbyte och ömsesidigt lärande. Allt enligt UKÄ:s rapport.

Istället för att inkludera representanter för lärosätena runt samma bord föreslår UKÄ att lärosätena ska ordna sitt eget nätverk för dialog och utbyte om uppföljning och utvärdering av forskning och utbildning, vilket i sin tur ska ha viss kontakt med UKÄ:s myndighetsnätverk. Förutom att det skulle vara mindre effektivt i relation till nätverkets mål, skulle det vara att återuppfinna hjulet. Det finns redan sådana kontaktytor mellan lärosätena, dels genom SUHF och dess expertgrupp för kvalitetsfrågor (i vilken även Sveriges förenade studentkårer är representerade) respektive dess arbetsgrupp för analys, samt genom lärosätenas kvalitetssamordnarnätverk och planeringschefsnätverk, för att nämna några exempel. Något nytt högskolenätverk behövs alltså inte. Det är långt mer ändamålsenligt att alla samlas runt ett bord, alla granskande myndigheter, samt representanter för SUHF och SFS.

SUHF förordar bestämt att UKÄ:s myndighetsnätverk utökas med representanter för landets lärosäten genom SUHF och avvisar idén om att skapa ännu ett högskolenätverk.

På uppdrag av SUHF,
med vänliga hälsningar



Marita Hilliges
Generalsekreterare